

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VII kadencja

Druk nr 567

Warszawa, 30 marca 2012 r.

Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, a także niektórych innych ustaw.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Marka Plurę.

(-) Maciej Banaszak; (-) Piotr Paweł Bauć; (-) Robert Biedroń;
(-) Bartłomiej Bodio; (-) Jerzy Borkowski; (-) Artur Bramora; (-) Jacek Brzezinka; (-) Borys Budka; (-) Jan Cedzyński; (-) Piotr Chmielowski;
(-) Eugeniusz Czykwin; (-) Artur Dębski; (-) Marek Domaracki;
(-) Dariusz Cezar Dziadzio; (-) Wincenty Elsner; (-) Krzysztof Gadowski;
(-) Tomasz Garbowski; (-) Łukasz Gibała; (-) Tomasz Głogowski; (-) Anna Grodzka; (-) Jan Kaźmierczak; (-) Adam Kepiński; (-) Joanna Kluzik-Rostkowska; (-) Krzysztof Kłosowski; (-) Henryk Kmiecik; (-) Ewa Kołodziej; (-) Sławomir Kopyciński; (-) Roman Kotliński; (-) Sławomir Kowalski; (-) Łukasz Krupa; (-) Marek Krzakała; (-) Jacek Kwiatkowski;
(-) Izabela Leszczyna; (-) Andrzej Lewandowski; (-) Tomasz Makowski;
(-) Małgorzata Marcinkiewicz; (-) Maciej Mroczek; (-) Jacek Najder;
(-) Wanda Nowicka; (-) Mirosława Nykiel; (-) Michał Tomasz Pacholski;
(-) Janusz Palikot; (-) Andrzej Piątek; (-) Elżbieta Apolonia Pierzchała;
(-) Danuta Pietraszewska; (-) Marek Plura; (-) Zofia Popiołek; (-) Marek Poznański; (-) Andrzej Rozenek; (-) Halina Rozpondek; (-) Adam Rybakowicz; (-) Armand Kamil Ryfiński; (-) Paweł Sajak; (-) Wojciech Saługa; (-) Henryk Siedlaczek; (-) Marek Stolarski; (-) Grzegorz Sztolcman;
(-) Halina Szymiec-Raczyńska; (-) Tomasz Tomczykiewicz; (-) Aleksandra Trybuś; (-) Piotr Van der Coghen; (-) Marek Wójcik; (-) Zbyszek Zaborowski; (-) Ryszard Zawadzki.

Ustawa

z dnia

o zmianie ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, a także niektórych innych ustaw

Art. 1

W ustawie z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. z dnia 31 stycznia 2005 r., z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1) tytuł ustawy otrzymuje brzmienie:

Ustawa o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o językach regionalnych

2) art. 1 otrzymuje brzmienie:

Art. 1. Ustawa reguluje sprawy związane z zachowaniem i rozwojem tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowaniem i rozwojem języków regionalnych, a także sposób realizacji zasady równego traktowania osób bez względu na pochodzenie etniczne oraz określa zadania i kompetencje organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie tych spraw.

3) art. 19 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

2. Językami regionalnymi w rozumieniu ustawy są: język kaszubski oraz język śląski. Przepisy art. 7-15 stosuje się odpowiednio, z tym że przez liczbę mieszkańców gminy, o której mowa w art. 14, należy rozumieć liczbę osób posługujących się językiem regionalnym, urzędowo ustaloną jako wynik ostatniego spisu powszechnego.

4) art. 20 otrzymuje brzmienie:

Art. 20. 1. Realizacja prawa osób posługujących się językami, o których mowa w art. 19, do nauki tych języków lub w tych językach odbywa się na zasadach i w trybie określonych w ustawie wymienionej w art. 17.

2. Organy władzy publicznej są obowiązane podejmować odpowiednie środki w celu wspierania działalności zmierzającej do zachowania i rozwoju języków, o których mowa w art. 19. Przepisy art. 18 ust. 2 i 3 oraz ust. 5 stosuje się odpowiednio.

3. Środkami, o których mowa w ust. 2, mogą być również środki przekazywane z budżetu jednostki samorządu terytorialnego organizacjom lub instytucjom, realizującym zadania służące zachowaniu i rozwojowi języków, o których mowa w art. 19.

5) art. 21 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

2. Minister właściwy do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych w szczególności:

1) sprzyja realizacji praw i potrzeb mniejszości poprzez podejmowanie działań na rzecz mniejszości i inicjowanie programów dotyczących:

- a) zachowania i rozwoju tożsamości, kultury i języka mniejszości, przy zapewnieniu pełnej integracji obywatelskiej osób należących do mniejszości,
- b) realizacji zasady równego traktowania osób bez względu na pochodzenie etniczne;
- 2) współdziała z właściwymi organami w zakresie przeciwdziałania naruszaniu praw mniejszości;
- 3) dokonuje analiz i ocen sytuacji prawnej i społecznej mniejszości, w tym w zakresie realizacji zasady, o której mowa w pkt 1 lit. b;
- 4) upowszechnia wiedzę na temat mniejszości oraz ich kultury, a także inicjuje badania nad sytuacją mniejszości, w tym w zakresie dyskryminacji, o której mowa w art. 6 ust. 1, jej przejawów oraz metod i strategii przeciwdziałania jej występowaniu;
- 5) podejmuje działania na rzecz zachowania i rozwoju języków, o których mowa w art. 19.

6) art. 22 ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

Art. 22. 1. Do zadań wojewody należy:

- 1) koordynowanie na obszarze województwa działań organów administracji rządowej, realizujących zadania na rzecz mniejszości;
- 2) podejmowanie działań na rzecz respektowania praw mniejszości i przeciwdziałanie naruszaniu tych praw i dyskryminacji osób należących do mniejszości;
- 3) podejmowanie działań na rzecz rozwiązywania problemów mniejszości;
- 4) podejmowanie działań na rzecz respektowania praw osób posługujących się językami, o których mowa w art. 19.

2. W celu realizacji zadań, o których mowa w ust. 1, wojewoda współdziała z organami samorządu terytorialnego i organizacjami społecznymi, w szczególności z organizacjami mniejszości, oraz opiniuje programy na rzecz mniejszości, a także zachowania i rozwoju języków, o których mowa w art. 19, realizowane na terenie danego województwa.

7) art. 23 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

2. Do zadań Komisji Wspólnej należy:

- 1) wyrażanie opinii w sprawach realizacji praw i potrzeb mniejszości, w tym ocena sposobu realizacji tych praw oraz formułowanie propozycji w zakresie działań zmierzających do zapewnienia realizacji praw i potrzeb mniejszości;
- 2) opiniowanie programów służących tworzeniu warunków sprzyjających zachowaniu i rozwojowi tożsamości kulturowej mniejszości oraz zachowaniu i rozwojowi języków regionalnych;
- 3) opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących spraw mniejszości;
- 4) opiniowanie wysokości i zasad podziału środków przeznaczonych w budżecie państwa na wspieranie działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości oraz zachowania i rozwoju języków regionalnych;
- 5) podejmowanie działań na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji osób należących do mniejszości.

8) art. 24 otrzymuje brzmienie:

Art. 24. 1. W skład Komisji Wspólnej wchodzi:

- 1) przedstawiciele organów administracji rządowej:
 - a) ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych,
 - b) ministra właściwego do spraw administracji publicznej,
 - c) ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego,
 - d) ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania,

- e) ministra właściwego do spraw finansów publicznych,
 - f) ministra właściwego do spraw pracy,
 - g) Ministra Sprawiedliwości,
 - h) ministra właściwego do spraw wewnętrznych,
 - i) ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego,
 - j) ministra właściwego do spraw zagranicznych,
 - k) Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego,
 - l) Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa,
 - m) Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów;
- 2) przedstawiciele mniejszości w liczbie:
- a) dwóch przedstawicieli mniejszości białoruskiej,
 - b) jeden przedstawiciel mniejszości czeskiej,
 - c) dwóch przedstawicieli mniejszości litewskiej,
 - d) dwóch przedstawicieli mniejszości niemieckiej,
 - e) jeden przedstawiciel mniejszości ormiańskiej,
 - f) jeden przedstawiciel mniejszości rosyjskiej,
 - g) jeden przedstawiciel mniejszości słowackiej,
 - h) dwóch przedstawicieli mniejszości ukraińskiej,
 - i) jeden przedstawiciel mniejszości żydowskiej,
 - j) jeden przedstawiciel mniejszości karaimskiej,
 - k) dwóch przedstawicieli mniejszości łemkowskiej,
 - l) dwóch przedstawicieli mniejszości romskiej,
 - m) jeden przedstawiciel mniejszości tatarskiej;
- 3) przedstawiciele społeczności posługujących się językami, o których mowa w art. 19 w liczbie:
- a) dwóch przedstawicieli społeczności posługującej się językiem kaszubskim,
 - b) dwóch przedstawicieli społeczności posługującej się językiem śląskim,
- 4) sekretarz Komisji Wspólnej, którym jest pracownik urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych.
2. Prezes Rady Ministrów powołuje i odwołuje członków Komisji Wspólnej na wniosek ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych.
3. Minister właściwy do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych zawiadamia organy, o których mowa w ust. 1 pkt 1, oraz organizacje mniejszości oraz społeczności posługujących się językami, o których mowa w art. 19, o zamiarze wystąpienia do Prezesa Rady Ministrów z wnioskiem, o którym mowa w ust. 2.
4. Organy, o których mowa w ust. 1 pkt 1, zgłaszają ministrowi właściwemu do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych swoich kandydatów na członków Komisji Wspólnej w terminie 90 dni od dnia otrzymania zawiadomienia, o którym mowa w ust. 3.
5. Poszczególne mniejszości, o których mowa w art. 2, oraz społeczności posługujące się językami, o którym mowa w art. 19, zgłaszają ministrowi właściwemu do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych swoich kandydatów na członków Komisji Wspólnej reprezentujących daną mniejszość lub społeczność posługującą się językiem, o którym mowa w art. 19, w liczbie określonej dla tej mniejszości lub dla tej społeczności odpowiednio w ust. 1 pkt 2 albo pkt 3, w terminie 90 dni od dnia otrzymania zawiadomienia, o którym mowa w ust. 3.
6. Jeżeli w terminie określonym w ust. 5 któraś z mniejszości lub społeczności posługujących się językami, o którym mowa w art. 19, nie zgłosi swoich kandydatów lub zgłosi liczbę kandydatów inną niż określona odpowiednio dla tej mniejszości w ust. 1 pkt 2, a dla społeczności w ust. 1 pkt 3, wówczas minister właściwy do spraw wyznań religijnych oraz

mniejszości narodowych i etnicznych przedstawia tej mniejszości lub społeczności do zaopiniowania swoich kandydatów na członków Komisji Wspólnej reprezentujących tę mniejszość lub społeczność. W przypadku niewyrażenia przez mniejszość lub społeczność opinii w terminie 30 dni od dnia przedstawienia przez ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych kandydatów, wymóg uzyskania opinii uznaje się za spełniony.

7. We wniosku, o którym mowa w ust. 2, minister właściwy do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych wskazuje jako kandydatów na członków Komisji Wspólnej jedynie osoby zgłoszone przez organy, o których mowa w ust. 1 pkt 1, oraz mniejszości lub społeczności posługujące się językami, o których mowa w art. 19, z zastrzeżeniem ust. 6, a także kandydata na sekretarza Komisji Wspólnej.

9) art. 25 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

Art. 25. 1. Minister właściwy do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych występuje do Prezesa Rady Ministrów z wnioskiem o odwołanie członka Komisji Wspólnej w przypadku:

- 1) złożenia przez członka rezygnacji z członkostwa w Komisji Wspólnej;
- 2) wystąpienia przez organ lub mniejszość lub społeczność posługującą się jednym z języków, o których mowa w art. 19, których przedstawicielem jest członek, do ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych, z uzasadnionym wnioskiem o odwołanie członka ze składu Komisji Wspólnej;
- 3) skazania członka prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo popełnione z winy umyślnej.

10) art. 27 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

Art. 27. 1. Współprzewodniczącymi Komisji Wspólnej są przedstawiciel ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych oraz przedstawiciel mniejszości oraz społeczności posługujących się językami, o których mowa w art. 19, wybrany przez członków Komisji Wspólnej, o których mowa w art. 24 ust. 1 pkt 2 i 3.

11) art. 28 ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie:

2. Posiedzenia zwołuje współprzewodniczący Komisji Wspólnej, będący przedstawicielem ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych, z inicjatywy własnej lub na wniosek współprzewodniczącego, będącego przedstawicielem mniejszości i społeczności posługujących się językami, o których mowa w art. 19.

3. W celu wypracowania wspólnego stanowiska mniejszości i społeczności posługujących się językami, o których mowa w art. 19, współprzewodniczący, będący przedstawicielem mniejszości i tych społeczności, może zwoływać posiedzenia, w których udział będą brali tylko członkowie Komisji Wspólnej, o których mowa w art. 24 ust. 1 pkt 2 i 3. Stanowisko jest niezwłocznie przekazywane pozostałym członkom Komisji Wspólnej przez współprzewodniczącego.

12) art. 29 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

2. Przedstawicielom organizacji mniejszości oraz społeczności posługujących się językami, o których mowa w art. 19, uczestniczącym w pracach Komisji Wspólnej przysługuje zwrot kosztów podróży i noclegów, na zasadach określonych w przepisach dotyczących wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju, wydanych na podstawie art. 775 § 2 Kodeksu pracy.

13) art. 31 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

Art. 31. 1. Organy administracji rządowej, samorządu terytorialnego oraz organizacje mniejszości oraz społeczności posługujących się językami, o których mowa w art. 19, są obowiązane do przekazywania ministrowi właściwemu do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych, na jego wniosek, informacji pozostających w zakresie działania tych organów lub organizacji i dotyczących sytuacji mniejszości oraz społeczności posługujących się językami, o których mowa w art. 19, lub realizacji zadań na rzecz mniejszości lub zachowania i rozwoju języków, o których mowa w art. 19.

14) art. 32 otrzymuje brzmienie:

Art. 32. Organy administracji rządowej, samorządu terytorialnego oraz organizacje pozarządowe są obowiązane do przekazywania wojewodzie, w celu zaopiniowania, dokumentów dotyczących programów realizowanych z ich udziałem na terenie województwa, dotyczących mniejszości lub zachowania i rozwoju języków, o których mowa w art. 19, finansowanych w całości lub części ze środków publicznych.

15) art. 39 otrzymuje brzmienie:

Art. 39. Minister właściwy do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych zawiadomi organy, o których mowa w art. 24 ust. 1 pkt 1, oraz organizacje mniejszości oraz społeczności posługujących się językami, o których mowa w art. 19, o zamiarze wystąpienia do Prezesa Rady Ministrów z wnioskiem, o którym mowa w art. 24 ust. 2, w terminie 60 dni od dnia ogłoszenia ustawy

Art. 2

W ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, Nr 273, poz. 2703 i Nr 281, poz. 2781) w art. 13 ust. 7 otrzymuje brzmienie:

7. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania podejmie działania w celu popularyzacji wiedzy o historii, kulturze, języku i o tradycjach religijnych mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługujących się językami regionalnymi.

Art. 3

W ustawie z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2004 r. Nr 253, poz. 2531) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 21 w ust. 1a pkt 8a otrzymuje brzmienie:

8a) uwzględnianie potrzeb mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługujących się językami regionalnymi, w tym emitowanie programów informacyjnych w językach mniejszości narodowych i etnicznych oraz językach regionalnych,

2) w art. 30 ust. 4a otrzymuje brzmienie:

4a. Powołując rady programowe oddziałów emitujących programy w językach mniejszości narodowych i etnicznych oraz językach regionalnych, dyrektorzy oddziałów uwzględnią kandydatów zgłaszanych przez organizacje społeczne mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługujących się językami regionalnymi.

Art. 4

W ustawie z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1548, z późn. zm.) art. 30 otrzymuje brzmienie:

Art. 30. Dział wyznania religijne oraz mniejszości narodowe i etniczne obejmuje sprawy:

- 1) stosunków Państwa z Kościołem Katolickim oraz innymi kościołami i związkami wyznaniowymi;
- 2) związane z zachowaniem i rozwojem tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowaniem i rozwojem języków regionalnych.

Art. 5

W ustawie z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (Dz. U. Nr 90, poz. 999, z późn. zm.) art. 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

- 2) praw mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługujących się językami regionalnymi

Art. 6

W ustawie z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych (Dz. U. Nr 166, poz. 1612) w art. 5 w ust. 1 pkt 6 otrzymuje brzmienie:

- 6) sekretarz Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych, utworzonej na podstawie przepisu art. 23 ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o językach regionalnych (Dz. U. Nr 17, poz. 141).

Art. 7

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2015 roku.

UZASADNIENIE

Celem nowelizacji ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, a także niektórych innych ustaw jest nadanie etnolektowi śląskiemu statusu języka regionalnego. Cel ten realizuje zmiana trzecia w artykule 1 proponowanej nowelizacji, która stanowi o wpisaniu języka śląskiego w treść art. 19 pkt 2 ustawy. W ten sposób śląska mowa zostałaby uznana drugim obok języka kaszubskiego językiem regionalnym w Polsce. Ze zmianą tą koresponduje propozycja zmiany w składzie Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych. Zmiana ósma w artykule 1 dodaje do art. 24 pkt 1 ust. 3 ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, zapis poszerzający liczebność Komisji Wspólnej o dwóch przedstawicieli społeczności posługującej się regionalnym językiem śląskim. Pozostałe zmiany w proponowanej nowelizacji mają charakter wyłącznie redakcyjny i wynikają z konieczności zastosowania liczby mnogiej w zapisach przedmiotowej ustawy mówiących o językach regionalnych, a nie - jak ma to miejsce obecnie - o języku regionalnym.

Jednocześnie zmiana ta wypełnia zapisy Europejskiej Karty Języków Regionalnych lub Mniejszościowych, będącej dorobkiem wspólnoty państw europejskich. Do tychże zapisów odwołał się w swoim raporcie z Polski w dniu 7 grudnia 2011r. Komitet Ekspertów ds. Karty Języków powołany na rzecz Rady Ministrów w ramach Rady Europy, kierując zapytanie do rządu polskiego o sytuację ludności posługującej się językiem śląskim. W przypadku wejścia w życie proponowanych niniejszy projektem zmian nowelizujących ustawę o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, konieczne będzie rozszerzenie zobowiązania Rzeczypospolitej złożonego przy podpisywaniu, a następnie ratyfikowaniu Karty języków regionalnych lub mniejszościowych o kolejny język objęty ochroną. Tak uczyniły Węgry (wobec języka serbskiego, romani oraz języka bojasz), Holandia (wobec języka limburgskiego), Finlandia (wobec języka karelskiego) i Wielka Brytania (wobec języka kornwalijskiego i języka na wyspie Man (tzw. *Manx Gaelic*)).

W polskim prawodawstwie za język regionalny, zgodnie z Europejską Kartą Języków Regionalnych lub Mniejszościowych, uważa się język, który:

- 1) jest tradycyjnie używany na terytorium danego państwa przez jego obywateli, którzy stanowią grupę liczebnie mniejszą od reszty ludności tego państwa;
- 2) różni się od oficjalnego języka tego państwa; nie obejmuje to ani dialektów oficjalnego języka państwa, ani języków migrantów.

Na szczególną uwagę zasługuje tu pojęcie „języka regionalnego”, gdyż jest ono kluczem do zrozumienia współczesnej europejskiej polityki językowej. Można bowiem, zwłaszcza w czasach jednoczenia się Europy, wskazać na wiele zjawisk dowodzących, że demokratyzacja życia społecznego wyrażająca się między innymi w pielęgnowaniu różnorodności językowej w kraju owocuje wzrostem zaufania obywateli do instytucji państwa, a zarazem wzrostem spolegliwości społecznej obywateli zarówno w obrębie wspólnoty lokalnej, jak i krajowej. Dla ochrony tych wartości w prawodawstwie europejskim przyjęto Europejską Kartę Języków Regionalnych lub Mniejszościowych, ratyfikowaną również przez Polskę, która min. stanowi, iż ochrona historycznych języków regionalnych lub mniejszościowych, spośród których niektórym grozi całkowite wyginięcie, jest ochroną kulturowego bogactwa i tradycji Europy. Należy tu podkreślić, iż pojęcie „język regionalny” nie ma znaczenia - nie funkcjonuje, w obszarze pojęciowym lingwistyki. Jest ono specyficzną konstrukcją opierającą się na równym traktowaniu przesłanek lingwistycznych wartościujących dany etnolekt, jak i przesłanek społeczno-politycznych decydujących o jego ochronie ze strony państwa.

Przesłanki językoznawcze można w tym przypadku uznać za dostateczne, gdy wskazują, że dany etnolekt różni się istotnie od oficjalnego języka państwa, na terenie którego występuje, przy czym nie jest jego dialektem. Wielu współczesnych lingwistów polskich wskazuje, iż język regionalny wykracza poza pojęcie dialektu wtedy, gdy w toku swego rozwoju osiąga następujące cechy: swoistość sfery językowej; posiadanie osobnego piśmiennictwa; świadome rozwijanie języka, literatury, własnej kultury; osobliwe obyczaje; spontaniczne i świadome nastawienie na odrębność. Dowodem świadczącym o osiągnięciu istotnego etapu rozwoju danego etnolektu może być standaryzacja jego pisowni oraz wypracowanie instrumentów edukacyjnych pozwalających na jej nauczanie (elementarz).

Przesłanki społeczno-polityczne decydujące o ochronie danego etnolektu ze strony państwa jako języka regionalnego można uznać za dostateczne, gdy dojdzie do samookreślenia się pewnej społeczności, jako tej, która identyfikuje swoje poczucie trwałej więzi z historycznym i współczesnym używaniem tegoż etnolektu. Niezwykle istotny jest tu zatem element demokratycznie wyrażanej deklaratywności danej społeczności regionalnej, co do odrębności językowej. Należy zatem wykazać fakt funkcjonowania specyficznej, językowej tożsamości grupowej na określonym obszarze geograficznym - w określonym regionie, a także wyświetlić historyczne procesy rozwoju kultury tej społeczności sprawiające, że identyfikując się z narodem państwa, w którym funkcjonuje, wykazuje ona jednocześnie znaczne zróżnicowanie, co do tradycji oraz poczucie odrębności w stosunku do reszty obywateli. Dowodem istnienia takiego stanu określonej społeczności może być jej deklaracja ujawniona w trybie referendum, bądź spisu ludności na danym obszarze. Do władz państwowych należy ocena, czy tak zadeklarowany język jest środkiem komunikowania się liczby ludzi, uzasadniającej przyjęcie różnych środków ochronnych i wspierających, przewidzianych w Europejskiej Karcie Języków Regionalnych.

Kryteria zaklasyfikowania danego etnolektu jako odrębnego języka bądź też dialektu języka oficjalnego nie są jasno sprecyzowane. Socjolingwiści, np. dr Tomasz Kamusella, przyjmują, że o tym, czy coś jest dialektem jakiegoś języka, czy też odrębnym językiem decydują kryteria pozajęzykowe: wola użytkowników danej mowy oraz decyzje polityczne, zgodne z tą wolą lub nie. Dla przykładu etnolekt wywodzący się z języka niemieckiego, który obowiązuje oficjalnie na terenie Federacji Szwajcarskiej jest niemal niezrozumiały dla Niemców, mimo to jest on uznawany za zespół dialektów języka niemieckiego. Przeciwnie zaś etnolekt dolnoniemiecki, który jest najbliższy niderlandzkiemu, a jednak uznawany za dialekt języka niemieckiego, w roku 1994 zyskał status języka regionalnego w Niemczech i w Holandii. Przesłanki lingwistyczne nie są dostateczną podstawą dla zbudowania konstrukcji prawnej chroniącej użytkowanie danego etnolektu w życiu publicznym. Niektóre języki, np. język niemiecki cechuje wysoką akceptacją dla zróżnicowania regionalnego, użytkownicy tych odmian regionalnych nie oczekują więc ochrony i wsparcia. Inne języki, np. polski, czy francuski cechują się wysoką standaryzacją, a posługiwanie się regionalizmami jest słabo tolerowane w życiu publicznym. Na obszarze, gdzie preferuje się tak silnie ujednoczone języki użytkownicy tradycyjnych regionalizmów, chcąc zachować możliwość posługiwania się nimi bez narażenia na dyskomfort, są skłonni podnosić prestiż swojego dialektu, określając go jako odrębny język bądź jako język regionalny. Na gruncie francuskojęzycznym zjawisko to ma miejsce np. w Belgii, gdzie mówi się o języku walońskim, nie zaś o dialekcie języka francuskiego. W Polsce proces ten zaszedł już w odniesieniu do mowy kaszubskiej opisywanej wcześniej jako dialekt języka polskiego, obecnie jest to język regionalny, a także w odniesieniu do mowy łemkowskiej uważanej za dialekt języka rosyjskiego, obecnie za język łemkowskiej mniejszości narodowej.

W Narodowym Spisie Powszechnym w 2002 roku ponad 56 tysięcy osób zadeklarowało śląski jako język używany na co dzień, w tym około 40 tysięcy osób z terenu województwa śląskiego, zaś pozostała część z terenu województwa opolskiego. W tym samym spisie powszechnym język kaszubski, jako domowy zadeklarowało 52 tysiące osób. W roku 2001 w Narodowym Spisie Powszechnym w Republice Czeskiej 11 tysięcy osób zadeklarowało narodowość śląską głównie w kraju (województwie) morawsko - śląskim. Diaspora ludności posługującej się śląską mową używająca jej na co dzień i kultywująca kulturę śląską znajduje się w wielu krajach świata, głównie w Niemczech i USA, gdzie w Stanie Texas kilka miejscowości wokół miasteczka Cestohova rozbrzmiewa od 150 lat śląszczyzną spod Opola.

Uwarunkowania historyczne i polityczne drugiej połowy XX wieku, zwłaszcza w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, spowodowały, że w polskiej literaturze naukowej dominuje pogląd, iż etnolekt śląski jest zespołem gwar lub dialektów języka polskiego. Jednakże od wielu lat w międzynarodowych środowiskach naukowych slawistów podejmowane są próby klasyfikacji języka śląskiego, jako odrębnego języka słowiańskiego. W Europie tezę tę wspierają między innymi opracowania Reinholda Olescha slawisty niemieckiego, Juana Lajo asturyjskiego językoznawcy z Uniwersytetu Owiedo w Hiszpanii, czy Tomasz Kamuselli z Trinity College Dublin w Irlandii. Również brytyjski historyk Norman Davies uważa, że etnolekt śląski należy klasyfikować, jako odrębny język. Podobnie slawiści amerykańscy, od co najmniej kilkudziesięciu lat klasyfikują - za amerykańską Encyklopedią Słowiańską - śląski język jako odrębny twór językowy. Pomimo wątpliwości i różnic w klasyfikacji języka śląskiego, Międzynarodowa Organizacja Językowa ISO (International Organization for Standardization) oficjalnie wpisała język śląski do rejestru języków świata przypisując mu kod ISO: 639-3 oraz identyfikator kodu: szl. Także Biblioteka Kongresu Stanów Zjednoczonych - największa i najbardziej prestiżowa instytucja tego typu na świecie - wpisała w 2007 r. język śląski do swojego rejestru języków świata. Język śląski (*rzondzini, ślonsko godka, ślonsko mowa*) definiuje się jako jeden z języków zachodniosłowiańskich wywodzący się wprost z języka prasłowiańskiego. Na kształtowanie się jego słownictwa miały wpływ zapożyczenia z języków: polskiego, czeskiego (a raczej morawskiego, funkcjonującego dawniej jako odrębny język), niemieckiego (częściej z germańskiego dialektu śląskiego, niż standardowego niemieckiego) oraz częściowo słowackiego. W języku tym przeważa źródłosłów słowiański. Znaczna część wyrażeń bliższa jest raczej językowi staropolskiemu, a konkretnie sąsiednim dialektom wielkopolskiemu i małopolskiemu oraz językom dolnoślązkiemu, górnoślązkiemu i morawskiemu, niż współczesnej standardowej polszczyźnie. Mowa śląska różni się od innych języków słownictwem, fonetyką oraz częściowo ortografią.

Etnolekt śląski nie jest jednolity i na różnych obszarach kulturowo-historycznych spotkać można zarówno różne znaczenia tych samych słów, jak i ich różną wymowę. Nie wszystkie więc opisane cechy etnolektu występują na wszystkich jego obszarach. Często jednak występują m.in. labializacja, mazurzenie i jabłonkowanie. Śląsk pod względem językowym dzieli się na Cieszyński, Opolski i Środkowy. Górny Śląsk można też podzielić na część północną gdzie występuje "mazurzenie" i część południową, gdzie ta cecha nie występuje. W województwach Śląskimi i Opolskim można wyodrębnić następujące dialekty:

- dialekty centralne: powiaty pyskowicki, rybnicki, mikołowski,
- dialekty pogranicza śląsko-małopolskiego: Katowice, Tychy, powiat pszczyński,
- dialekty pogranicza gliwicko-opolskiego: powiat tarnogórski i lubliniecki
- dialekty północne: powiat raciborski na zachód od Odry
- dialekty laskie: Pietrowice Wielkie, Krzanowice (pd-zach część powiatu raciborskiego)
- dialekt Kobylorzy: teren Strzelec Opolskich, Kamienia Śląskiego i Kotlarni

- dialekt namysłowski: na wschód od Namysłowa (bez rejonu miasta)
- dialekt sycowski: na wschód od Sycowa (bez samego miasta).
- dialekt cieszyński: rejon Cieszyna, Brennej, Skoczowa i Jaworza
- dialekt jabłonkowski: okolice Wisły.

Próby standaryzacji literackiego języka śląskiego, podejmowane były już w XIX wieku m.in. przez popularnego na Górnym Śląsku poetę ks. Antoniego Stabika. Od lat trzydziestych XX wieku istnieje już śląski mikrojęzyk literacki – laski, oparty na bazie pogranicznej śląsko-morawskiej gwary, ustandaryzowany przez śląskiego pisarza Erwina Goja, znanego jako Óndra Łysohorsky. W tym samym czasie dialektolog rodem z Baborowa na Opolszczyźnie Feliks Steuer opracował odrębną pisownię śląskiej mowy wykorzystywaną do dziś przez niektórych twórców. Obecnie trwają prace nad stworzeniem współczesnego śląskiego języka literackiego. Jednym z wyzwań rozwojowych śląszczyzny stała się potrzeba ujednoczenia jej zapisu, jak i stworzenia instrumentów edukacyjnych pozwalających na nauczanie tej formy zapisu. W odpowiedzi na tę potrzebę powstał zespół opracowujący zasady zapisu śląskiej mowy oraz elementarz (ślabikorz) do jej nauczania. Przewodniczyła mu pani prof. Jolanta Tambor z Uniwersytetu Śląskiego, zaś w pracach uczestniczyli eksperci Towarzystwa Piastowania Ślonskij Mowy "Danga", Stowarzyszenia Pro Loquela Silesiana oraz Ślonskij Nacyjnij Łoficyny. Sukces prac tej grupy w postaci zasad pisowni mowy śląskiej został zaprezentowany podczas zgromadzenia w Sejmie Śląskim w lipcu roku 2009, zaś we wrześniu 2010 roku dwa tysiące uczniów śląskich szkół rozpoczęło naukę czytania z Gornoślonskiego Ślabikorza.

Mowa śląska nosi w sobie zapis historii ludzi, którzy od wieków zamieszkiwali ten region dzielony administracyjnie przez wiele państw. Od VI w. teren Śląska znalazł się w zasięgu ekspansji zachodnich Słowian. W końcu IX w. Śląsk włączono do państwa wielkomorawskiego, a po jego rozpadzie wszedł w skład państwa Polan. W wiekach XI i XII panowanie nad Śląskiem kilkakrotnie przechodziło z rąk polskich do czeskich. Po śmierci Bolesława III, aż do połowy XIV w. Śląsk stanowił zespół samodzielnych księstw piastowskich. Był to na tych ziemiach czas wzmożonego osadnictwa niemieckiego, język niemiecki był językiem urzędowym w ośrodkach miejskich. Od połowy XIV w. Śląsk na 600 lat traci związek z państwowością polską stając się częścią Korony Czeskiej, która została włączona w skład Cesarstwa Habsburgów. Poczucie odrębności kulturowej Ślązaków owego czasu ilustruje korespondencja naukowa XVI-wiecznego wybitnego lekarza i humanisty urodzonego w Mirsku nad Kwisą na Śląsku Anzelma Ephorinusa (Eforyna), który będąc mianowany pierwszym lekarzem miasta Krakowa pisał o sobie: Silesius non Polonus - Ślązak nie Polak. W połowie XVIII w. większa część Śląska stała się własnością Prus, a potem Cesarstwa Niemieckiego. Od tego czasu miała tu miejsce polityka germanizacyjna. W okresie 40 lat na Górny Śląsk sprowadzono około 150 000 niemieckich osadników. W roku 1849 ludność śląskojęzyczna została zmniejszona do 58,6%. Wprowadzono język niemiecki w urzędach i szkołach, zakazano obchodzenia śląskich tradycji ludowych i religijnych. Reakcją prześladowanych kulturowo Ślązaków, było zwrócenie się ku tradycjom polskim. Polscy nauczyciele zakładali czytelnie ludowe i gazety w języku polskim, co przyjęło formę ruchu narodowo-polskiego na Górnym Śląsku i zaowocowało trzema propolskimi zrywami powstańczymi po I Wojnie Światowej. W ich wyniku niewielki skrawek historycznego Śląska, to jest połowa przemysłowej części Górnego Śląska oraz Śląsk Cieszyński, została wcielona do państwa polskiego. Zamieszkujący tam Ślązacy wybrali Polskę i przynależność do narodu polskiego z nadzieją na poszanowanie ich odrębnej tradycji. W tej nadziei trwają do dziś. O ile przed II Wojną Światową mowa śląska była akceptowana wśród uczniów szkół podstawowych, o tyle po wojnie była ona deprecjonowana w edukacji i administracji, choć

polonizacja ta nie przybrała formy jawnej zorganizowanej działalności państwowej. 45-letni okres PRL był także czasem intensywnej migracji osób z różnych regionów Polski, które osiedlały się licznie na przemysłowych obszarach Śląska. Równolegle znaczna część osób posługujących się śląską mową wyemigrowała do Niemiec. Zjawiska te przyczyniły się do marginalizacji etnolektu śląskiego w naturalnym obszarze jego występowania.

Działalność pielęgnująca tradycję, kulturę i mowę śląską rozkwitła po przywróceniu systemu demokratycznego w Polsce. Wśród licznych organizacji społecznych liderem tej działalności pozostał do dziś założony w roku 1989 Związek Górnośląski (Communitas Silesiae Superioris) liczący ponad pięć tysięcy aktywnych członków oraz zawiązany w 1990 roku Ruch Autonomii Śląska. W całym regionie pojawiły się w obfitości konkursy wokalne i krasomówcze mowy śląskiej, kultywowane są tradycyjne obyczaje, pielęgnowana jest kultura materialna i twórczość literacka, a w szkołach pojawiły się lekcje wychowania regionalnego i izby regionalne. Ostatnie lata, głównie począwszy od Spisu Ludności z 2002 roku, zaznaczyły się dążeniem Ślązaków do upodmiotowienia, jak i uznania ich języka w Polsce. Rok później rozpoczęła działalność zabrzańska Ślonsko Nacyjno Łoficyno programowo wydająca książki o Górnym Śląsku i Ślązakach, a także po śląsku, a od 2007 roku wydająca pierwszy w historii dwujęzyczny śląsko-polskim miesięcznik Ślonsko Nacyjo. W roku 2007 odbyło się pierwsze Ogólnopolskie Dyktando Języka Śląskiego, a w roku następnym powstały dwa towarzystwa mające na celu rozwój śląszczyzny Pro Loquela Silesiana oraz Towarzystwo Piastowanie Ślónskij Mowy "Danga". Ponadto pojawiły się słowniki mowy śląskiej tworzone tak przez naukowców takich jak prof. Bogusław Wyderka z Uniwersytetu Opolskiego, jak i przez amatorów – pasjonatów, takich jak Bogdan Kallus, czy Andrzej Roczniok, głównie w polskiej części Śląska, ale także po czeskiej stronie granicy. Od kilku lat regularnie głoszone są kazania w mowie śląskiej w coraz liczniejszych kościołach. Rozwój kultury i mowy śląskiej obejmuje także nowoczesne media. Powstają licznie śląskojęzyczne portale internetowe, a w roku 2008 doszło do powstania Ślónskij Wikipedyji. W tymże roku założono prywatną regionalną Telewizję i Radio Silesia nadające programy także po Śląsku, jednak najpopularniejsze wśród wielbicieli śląskiej mowy jest samorządowe Radio Piekary nadające od 1996 roku. W ślad za nim poszły liczne stacje nadające w eterze i przez Internet. Dobrze rozwija się przemysł rozrywkowy o odrębnych cechach kultury śląskiej.

Mimo pozytywnych skutków czynnego zainteresowania się mową śląską przez Ślązaków mowa ta ulega szybkiej deformacji pod wpływem języka polskiego. W obszarze mowy czynnej ubożeje zasób stosowanego słownictwa rdzennie śląskiego. Coraz rzadziej, zwłaszcza na terenach miejskich, usłyszeć można zdania budowane z zastosowaniem składni swoistej dla śląskiej mowy. Mimo silnej identyfikacji Ślązaków z własną odrębnością kulturową (w Narodowym Spisie Ludności w 2002 roku narodowość śląską zadeklarowało ponad 172 tysiące osób, tj. 148,5 tys. mieszkańców województwa śląskiego i 24,2 tys. osób w województwie opolskim), codzienne posługiwanie się językiem śląskim zadeklarowało zaledwie nieco ponad 56 tys. osób, co oznacza, iż około 2/3 społeczności Ślązaków nie stosuje już tego podstawowego medium spajającego więzi społeczne w grupie kulturowej, jakim jest mowa. Organizacje społeczne próbują temu przeciwdziałać organizując lekcje języka śląskiego, np. w Muzeum Śląskim, czy metodą nauczania zdalnego za pomocą Internetu. Jednak działania te nie są w stanie, bez wsparcia ze strony państwa polskiego zabezpieczyć mowę śląską przed jej zanikiem, jaki nastąpił już bezpowrotnie na terenie Polski co do żywych jeszcze po 1945r. języków pomorskich Słowińców, czy Warmiaków i Mazurów z Prus.

Z tych też powodów wkrótce po ratyfikacji przez Polskę Europejskiej Karty Języków Regionalnych lub Mniejszościowych społecznicy działający na rzecz ochrony śląskiej mowy namówili w roku 2007 grupę 23 posłów do złożenia projektu zmiany nadającej mowie śląskiej status języka regionalnego. Jednak ze względu na skrócenie kadencji projekt ten nie znalazł rozstrzygnięcia parlamentarnego. Tym nie mniej fakt ten wzbudził szeroką dyskusję w społeczności śląskiej na temat moralnego i materialnego wsparcia mowy śląskiej ze strony państwa polskiego. Emanacją tego procesu stała się Konferencja zatytułowana: „Śląsko godka - jeszcze gwara, czy jednak już język”, która odbyła się w gmachu Sejmu Śląskiego w czerwcu 2008 roku. W jej trakcie przedstawiciele organizacji piastujących śląską mowę złożyli na ręce obecnych w zgromadzeniu parlamentarzystów petycję apelującą o nadanie językowi śląskiemu statusu języka regionalnego, co było wyrazem intencji i oczekiwań tłumnie zgromadzonych twórców kultury śląskiej, literatów, naukowców, duchownych i działaczy społecznych. Przedstawiciele tego zgromadzenia zaprezentowali swoje stanowisko na posiedzeniu sejmowej Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych w dniu 3 grudnia 2008 roku, gdzie spotkało się ono z powszechną przychylnością wszystkich obecnych posłów. 29 października 2010 roku grupa 51 posłów (reprezentowanych przez posła Marka Plurę) ze wszystkich klubów poselskich, którzy pochodzili z różnych regionów Polski, złożyła do Laski Marszałkowskiej projekt zmian w ustawie o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym tożsamy z niniejszym projektem. Zyskał on status druku sejmowego nr 3835, którego pierwsze czytanie odbyło się w Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych w dniu 27 lipca 2010 roku. Komisja nie zaopiniowała projektu przed końcem kadencji, co przerwało jego legislację. Na wniosek Przewodniczącego Komisji projekt zaopiniowało czworo profesorów prawa, socjologii i lingwistyki. Żadna z tych opinii nie wykazała braku możliwości objęcia etnolektu śląskiego statusem języka regionalnego, a jednocześnie każda z nich w obszarze swojej specyfiki wskazała na wartość nadania śląszczyźnie takiego statusu.

Tak więc istnieją obecnie wszelkie konieczne przesłanki ku temu, aby mowie śląskiej nadać status języka regionalnego, a w szczególności:

- etnolekt śląski w swym rozwoju osiągnął etap, w którym trudno uzasadnić określanie go dialektem języka polskiego, gdyż posiada cechy istotnie różnicujące go od języka polskiego, odrębną pisownię oraz pozwalający na jej nauczanie elementarzą;
- etnolekt śląski jest językiem żywym zarówno w mowie jak i w piśmie, tak w sytuacjach codziennych, jak i w dziełach literackich, czemu służy liczne grono twórców i popularyzatorów, publikujących po śląsku również we współczesnych mediach;
- mowa śląska jest tradycyjnie używana na określonym terytorium państwa polskiego, to jest na Górnym Śląsku, przez obywateli naszego państwa identyfikujących siebie jako Ślązaków, tworzących grupę mniejszą liczebnie od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej, co zostało wykazane w Narodowym Spisie Powszechnym w 2002 roku, gdzie narodowość śląską zadeklarowało około 173 tysiące osób;
- etnolekt śląski uznawany jest przez wielu naukowców w kraju i zagranicą za odrębny język z grupy języków zachodniosłowiańskich, który rozwijał się wraz ze specyficzną śląską kulturą i tradycją obyczaju niezależnie od polszczyzny z przyczyn sześciusetletniej izolacji politycznej ludu śląskiego od narodu polskiego, z tych też przyczyn mowa ta asymilowała się z językiem czeskim, niemieckim, polskim, zachowując jednak swoją specyfikę i odrębność;
- język śląski występuje w postaci czterech podstawowych dialektów, z licznymi odmianami w obrębie województw śląskiego i opolskiego; na tym obszarze geograficznym, język ten jest środkiem komunikowania się co najmniej 56 tysięcy osób, co w polskich warunkach, w porównaniu z liczebnością innych społeczności etnicznych, uzasadnia przyjęcie środków ochronnych i wspierających, przewidzianych w Europejskiej Karcie Języków Regionalnych;
- mowa śląska, której grozi wyginięcie, wymaga ochrony prawno-moralnej i wsparcia

materialnego ze względu na postępujący jej zanik, co jest spowodowane poprzez procesy unifikacji kultury we współczesnym świecie, a także mocno zaawansowany i naturalnie postępujący proces polonizacji społecznego przekazu na terenie Rzeczypospolitej, zwłaszcza w społecznościach wielkomiejskich Górnego Śląska, gdzie obecnie zaledwie 1/3 osób identyfikujących się z odrębnością tradycji i kultury śląskiej mówi po śląsku;

- ochrona wartości kulturowych i historycznych etnolektu śląskiego, kształtującego się w nałożeniu piastowskiej kultury śląskiej z kulturą czeską, niemiecką i polską, przyczyni się do utrzymania i rozwoju kulturowego bogactwa i tradycji Europy; co urzeczywistni ideały i zasady stanowiące wspólne dziedzictwo państw Rady Europy sprzyjając ich jedności;

- o demokratyczne zagwarantowanie prawa odrębności kulturowej w obszarze stosowania mowy śląskiej, jako języka regionalnego od kilkunastu lat ubiegają się liczne organizacje społeczne reprezentujące użytkowników tego języka.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty na które oddziałuje projektowana regulacja

Projektowana zmiana ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, a także niektórych innych ustaw będzie oddziaływać na około 56 tysięcy osób deklarujących się jako użytkownicy języka śląskiego oraz na ich dzieci w wieku szkolnym, a także na samorządy gminne w warunkach określonych ww. ustawą.

2. Konsultacje społeczne

Zmiana proponowana w niniejszym projekcie wynika w całości z efektów konsultacji społecznej prowadzonej w społeczności Ślązaków zarówno przez organizacje takie jak: Związek Górnośląski (Communitas Silesiae Superioris), Ruch Autonomii Śląska, Pro Loquela Silesiana i Towarzystwo Piastowanie Ślonskij Mowy "Danga" oraz miesięczniki Śląsk i Ślonsko Nacyjo, a także niezależnie przez: posła Lucjana Karasiewicza, posła Kazimierza Kutza, posłankę Marię Nowak, posła Marka Plurę. Jednakże najistotniejszym elementem konsultacji społecznych w obszarze proponowanej nowelizacji jest Narodowy Spis Powszechny w 2002 roku, w którym ponad 56 tysięcy osób zadeklarowało śląski jako język używany na co dzień.

3. Wpływ regulacji na dochody i wydatki sektora finansów publicznych

Skutki finansowe dla budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego są trudne do określenia, gdyż wynikają z aktywności użytkowników języka regionalnego w ich staraniach o wsparcie. Koszty związane z wprowadzeniem i używaniem na obszarze gminy języka pomocniczego oraz koszty związane z wprowadzeniem dodatkowych nazw używanych obok urzędowych nazw miejscowości i obiektów fizjograficznych, nazw ulic w języku mniejszości ponosi budżet gminy (art. 15 ustawy). Natomiast koszty związane z wymianą tablic informacyjnych, wynikającą z ustalenia dodatkowej nazwy miejscowości lub obiektu fizjograficznego w języku mniejszości, ponosi budżet państwa. Organy władzy publicznej są obowiązane podejmować odpowiednie środki w celu wspierania działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości. Dotacje wynikające z tego obowiązku mogą być środki przekazywane z budżetu jednostki samorządu terytorialnego oraz z budżetu państwa. Suma wsparcia państwowego przeznaczane na potrzeby wszystkich mniejszości łącznie wynosi kilkanaście milionów zł rocznie i dotyczy:

- dotacji celowych przekazywanych z budżetu państwa na zadania bieżące realizowane przez gminy na podstawie porozumień z organami administracji rządowej;

- na oświatę i wychowanie oraz szkolnictwo wyższe, a także na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, a także na działalność radiową i telewizyjną.

Istotne znaczenie dla mniejszości mają środki budżetu państwa w ramach subwencji oświatowej. Przeznaczeniem na potrzeby wszystkich mniejszości narodowych i etnicznych oraz język regionalny wynoszą one rocznie kilkaset milionów złotych. Dla poszczególnych społeczności narodowościowych i językowych oznacza to wsparcie finansowe mocno zróżnicowane w zależności od aktywności edukacyjnej danej społeczności. Szkoła organizuje nauczanie języka mniejszości na pisemny wniosek, składany na zasadzie dobrowolności przez rodziców (prawnych opiekunów) ucznia. Nauczanie tego języka może być organizowane w oddziałach klasowych liczących nie mniej niż siedmiu uczniów, a przy mniejszej liczbie zainteresowanych - w grupach międzyoddziałowych, międzyklasowych lub międzyszkolnych zespołach nauczania języka. Nauka języka regionalnego odbywa się w szkołach publicznych głównie w ramach przedmiotu dodatkowego, w wymiarze 3 godzin tygodniowo. Dodatkowe koszty wynikające z podejmowania przez szkołę zadań służących podtrzymaniu tożsamości językowej regionalnej są rekompensowane w formie zwiększonej subwencji przekazywanej organom prowadzącym szkoły. Część oświatowa subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego zwiększana jest o współczynnik 0.2 lub 1.5, w zależności od liczby uczniów w szkole objętych dodatkowymi zajęciami. Dla przykładu: w przypadku mało licznej grupy osób używających w kontaktach domowych języka kaszubskiego wydatki budżetu związane z edukacją w roku 2009 wyniosły 47.215.061 zł (subwencja oświatowa). Społeczność posługująca się mową śląską wydaje się być dziesięciokrotnie większa od społeczności kaszubskiej. Jednakże na Śląsku nie ma ani instytucjonalnej tradycji ani metodyki nauczania w języku śląskim, co zapewne nie spowoduje nagłej absorpcji subwencji oświatowej w związku z nauczaniem w tym języku. Na tej podstawie można przypuszczać, że zwłaszcza w kilku pierwszych latach wydatki związane ze wsparciem śląskiego języka regionalnego nie przekroczą kilkunastu milionów złotych rocznie.

4. Wpływ regulacji na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Proponowana nowelizacja nie będzie mieć istotnego wpływu na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

5. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionów

Wejście w życie ustawy będzie miało korzystny długofalowy wpływ na rozwój regionów, a w szczególności województw śląskiego i opolskiego, przez wzbogacenie ich zasobów kulturalnych i społecznych.

6. Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Proponowana zmiana jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

Warszawa, 11 kwietnia 2012 r.

BAS-WAPEiM-872/12

Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

**Opinia prawna w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej
poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o mniejszościach
narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, a także niektórych
innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Marek Plura)**

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2009 r. Nr 5, poz. 47 ze zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt ma na celu zmianę ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. z 2005 r. Nr 17, poz. 141 ze zm.; dalej ustawa). Celem nowelizacji jest wpisanie języka śląskiego do art. 19 pkt 2 ustawy, a tym samym uznanie go za język regionalny. Z tą poprawką związana jest również propozycja zmiany składu Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych i poszerzenie jej o przedstawicieli społeczności posługujących się językiem śląskim (art. 24 ust. 1 pkt 3 ustawy). Pozostałe zmiany mają charakter redakcyjny.

Ustawa ma wejść w życie z dniem 1 stycznia 2015 r.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem

W prawie Unii Europejskiej nie ma aktów wiążących, które przewidywałyby kompetencję do regulowania materii będącej przedmiotem projektu. Wskazana w uzasadnieniu do projektu Europejska Karta Języków Regionalnych lub Mniejszościowych nie jest aktem prawnym UE, lecz umową międzynarodową przyjętą w ramach innej organizacji międzynarodowej – Rady Europy. Zgodność z tą umową nie jest zatem przedmiotem oceny.

W prawie UE można jednak wskazać ogólne przepisy, w których wyraża się poszanowanie dla różnorodności językowej państw członkowskich, np.:

- art. 165 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TfUE),
- art. 22 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (KPP).

Ponadto instytucje UE przyjmują szereg dokumentów niewiążących, które dotyczą wielojęzyczności i jej promowania w UE. Wskazać tu można – wyłącznie przykładowo:

- konkluzje Rady z dnia 22 maja 2008 r. w sprawie wielojęzyczności (Dz. Urz. C 140, 6.6.2008, s. 14);
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Wielojęzyczność: atut dla Europy i wspólne zobowiązanie” (KOM(2008) 566);
- szereg rezolucji Parlamentu Europejskiego, w sprawie działań wspierających języki regionalne i mniejszościowe (dotyczące poszczególnych języków), w tym ogólną rezolucję z 2001 r. w sprawie języków regionalnych i europejskich języków rzadziej używanych, wzywającą do ratyfikacji Europejskiej Karty Języków Regionalnych lub Mniejszościowych.

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Zgodnie z art. 165 ust. 1 TfUE, kwestia różnorodności kulturowej i językowej pozostawiona jest odpowiedzialności państw członkowskich. Unia Europejska może wspierać działania podejmowane przez państwa członkowskie. Prowadzona w ramach polityki edukacji UE polityka w dziedzinie języków obcych, której ogólne założenia zostały wskazane m.in. w dokumentach przytoczonych w punkcie 2, promuje wielojęzyczność, a jej celem jest to, aby każdy obywatel UE potrafił porozumiewać się w co najmniej dwóch językach oprócz swojego języka ojczystego. Również w KPP w art. 22 stanowi się, że Unia szanuje różnorodność kulturową, religijną i językową.

We wskazanych w punkcie 2 konkluzjach Rady z 2008 r. Rada zachęca państwa członkowskie, by przy wsparciu Komisji m.in. wspólnie działały na rzecz pogłębiania europejskiej współpracy w dziedzinie wielojęzyczności.

Z kolei w Komunikacie z 2008 r. Komisja zaznacza, że „kluczowe decyzje w sprawie polityki językowej podejmują państwa członkowskie, w tym również decyzje dotyczącej języków regionalnych i języków mniejszości, co do których ogólne ramy ustanawia Europejska Karta Języków Regionalnych i Języków Mniejszości Rady Europy. Wiele innych organizacji podejmuje decyzje w kwestiach językowych w terenie: organizacje świadczące usługi edukacyjne, władze regionalne i lokalne, partnerzy społeczni, media i sektor

usługowy. Zgodnie z zasadą pomocniczości Komisja współpracuje z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami, aby zapewnić realizację wspólnych celów, oraz będzie je wspierać w ich staraniach, zwłaszcza poprzez ułatwianie wymiany dobrych praktyk”.

Żaden z przepisów opiniowanego projektu ustawy nie jest sprzeczny z ww. zaleceniami czy działaniami podejmowanymi w UE. Wskazane dokumenty pozostawiają tę kwestię uznaniu państw członkowskich, przy założeniu poszanowania praw mniejszości narodowych i etnicznych.

4. Konkluzje

Projekt ustawy o zmianie ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym nie jest objęty zakresem wiążącego prawa Unii Europejskiej.

Szef Kancelarii Sejmu

Lech Czapla

Warszawa, 11 kwietnia 2012 r.

BAS-WAPEiM-873/12

Pani
Ewa Kopacz
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

**Opinia w sprawie stwierdzenia – w trybie art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu
– czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o mniejszościach
narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (przedstawiciel
wnioskodawców: poseł Marek Plura) jest projektem ustawy wykonującej
prawo Unii Europejskiej**

Projekt ma na celu zmianę ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. z 2005 r. Nr 17, poz. 141 ze zm.; dalej ustawa). Celem nowelizacji jest wpisanie języka śląskiego do art. 19 pkt 2 ustawy, a tym samym uznanie go za język regionalny. Z tą poprawką związana jest również propozycja zmiany składu Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych i poszerzenie jej o przedstawicieli społeczności posługujących się językiem śląskim (art. 24 ust. 1 pkt 3 ustawy). Pozostałe zmiany mają charakter redakcyjny.

Ustawa ma wejść w życie z dniem 1 stycznia 2015 r.

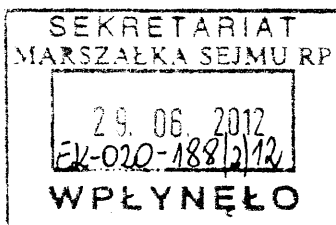
Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej, a zatem **nie jest projektem ustawy wykonującej** prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu.

Szef Kancelarii Sejmu

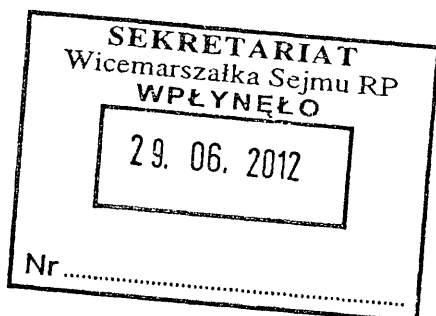
Lech Czapla

Posel na Sejm RP
Marek Plura

Warszawa, dn. 29 czerwca 2012 r.

Szanowny Pan
Cezary Grabarczyk
Wicemarszałek Sejmu

Szanowny Panie Marszałku,

Jako przedstawiciel wnioskodawców projektu ustawy o zmianie ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz języku regionalnym, w odpowiedzi na Pana pismo z dn. 24 kwietnia 2012 r. pragnę zauważyć, iż uzasadnienie tego projektu zawiera przedstawienie skutków finansowych jego wykonania w stopniu i w formie jaka jest dostępna przewidywaniom w tym zakresie.

Skutki finansowe, o których tu mowa nie są w pełni przewidywalne, gdyż zależą głównie od aktywności podmiotów kreujących kształcenie w języku regionalnym. Trudno więc przewidzieć w ilu szkołach, w jakim czasie i zakresie będzie realizowane tego typu nauczanie i jakie przyniesie to wydatki budżetowi państwa. Można jedynie wesprzeć się porównaniem do sytuacji z jaką mamy do czynienia w kontekście nauczania języka regionalnego kaszubskiego, co zostało wykonane w uzasadnieniu do rzeczonego projektu ustawy.

Z uwagi na powyższe uprzejmie proszę o skierowanie tego projektu do pierwszego czytania na posiedzeniu plenarnym Sejmu. Mam nadzieję, iż 90-ta rocznica zjednoczenia części Śląska z odradzającą się Rzeczpospolitą będzie najlepszym tłem dla podjęcia debaty o roli mowy śląskiej jako języka regionalnego we współczesnej Polsce i Europie.

Z wyrazami szacunku,

BIURO POSELSKIE POSŁA NA SEJM RP MARKA PLURY
40-833 Katowice, ul. Sławka 5, tel./faks 32 203 60 60
marek.plura@sejm.pl www.marekplura.pl

Warszawa, 22 czerwca 2012 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA

MINISTERSTWO
ADMINISTRACJI I CYFRYZACJI
SEKRETATZ STANU

Włodzimierz Karpiński

DWRMNiE-WMNiE-653-24-1/12

SEKRETARIAT SZEFA K.

L.dz.

Data wpływu 27 06 2012

Pan

Lech CZAPLA

Szef Kancelarii Sejmu

Wznowy Panie Ministrze,

Nawiązując do pisma GMS-WP-173-123/12 z dnia 20 kwietnia 2012 r. uprzejmie informuję, że poselski projekt ustawy *o zmianie ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, a także niektórych innych ustaw*, zgodnie z art. 23 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. *o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym* (Dz. U. Nr 17, poz. 141, z późn. zm.), przekazany został do konsultacji członkom Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych. W ustalonym terminie żaden z członków Komisji Wspólnej nie przekazał do Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji swojego stanowiska.

Z pozdrowieniami

PRZEWODNICZĄCY
Krajowej Rady Radiofonii
i Telewizji

LP 070.3. 1. 2012

Warszawa, dn. 21 maja 2012 r.

SEKRETARIAT SZEFKA KS

L.dz.

Data wpływu 22.05.2012

Pan

Lech Czapla

Szef Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Ministrze,

W odpowiedzi na pismo GMS-wp-173-123/12 z dnia 20 kwietnia 2012 r. w sprawie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, informuję, iż Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji nie zgłasza uwag do przedmiotowego projektu.

Jednocześnie należy zwrócić uwagę, iż konsekwencją zaproponowanych zmian w art. 21 ust. 1a pkt 8a oraz art. 30 ust. 4a ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz.U. z 2011 r. Nr 43, poz. 226 z późn. zm.) powinna być również zmiana art. 15 ust. 2 i ust. 4 pkt 3 ustawy polegająca na zastąpieniu liczby pojedynczej wyrazów „język regionalny” liczbą mnogą.

Z poważaniem

Jan Dworak

